

Matej Bor

»Šola noči«

OSEBE

AHRIMAN, mentor
DELMONDO, njegov prijatelj

ORMAST

VARJA

IRMA

VALENS

LARI

RAUL

TORNADO

SIMON

ADI

HIŠNICA

člani »Šole noči«

Nekaj ljudi na cesti

Čas: sodobnost

Kraj: sodoben

(Objavljamo vsebinsko zaokrožen odlomek prvega dela drame.)

SOBA PRI AHRIMANU

V sobi Ahriman. Lari vstopi

AHRIMAN: Kako je?

LARI: Nič.

AHRIMAN: Še zmerom noče?

LARI: Ne.

Strah ga je.

AHRIMAN: Česa?

LARI: Vsega. Najbolj pa tega, da ga ne bi bilo več strah in da bi konec koncev le napravil tisto, kar mora.

AHRIMAN: Kje je?

LARI: Vsepovsod.

Na vseh vogalih in vseh ulicah,
v slednji krčmi, vsakem baru,

ja, celo na predavanjih, samo tam ne, kjer bi že moral zdavnaj biti — čeravno si je že izkôpal jamo.

AHRIMAN (*celo on je presenečen*).

Kako — izkôpal?

LARI: Vzel je grobarju iz rok lopato in medtem, ko je grobar sedel in gledal, kopal jamo sebi. — Sklenil je, da se, ko jo dokoplje, ustrelji na njenem dnu —

AHRIMAN: Ta fant je imel že od nekdaj veliko domišljije. In potem?

LARI: Potem si je premislil. Kakor vem, je samokres prodal in kupil zanj dežnik —

AHRIMAN: Dežnik? Zakaj?

LARI: Ne vem. Bil je pač dež in ga je kupil.

AHRIMAN: Se mar norčuje iz nas?

LARI: Ne ne, nikakor.

Strah ga je pač, in kadar nas je strah, se obnašamo drugače kot takrat, kadar nas ni.

AHRIMAN: In ker je Arona zmerom vsaj malce strah, se vedno obnaša vsaj malce čudno.

LARI: Kakor mi vsi skup. S to našo šolo vred.

AHRIMAN: Res je, moj Lari, vse, kar presega okvir vsakdanjosti, je malce čudno. — Pojdi zdaj in glej, da boš povsod za njim.

Medtem nastopita Simon in Adi

SIMON: Ne bo več treba.

AHRIMAN: Ne? Je torej —

SIMON: Ja. Končano je.

LARI: Kako?

SIMON: Pognal se je pod vlak.

LARI: Sta bila zraven?

ADI: Ves čas.

AHRIMAN: Še kdo drug?

SIMON: Nobeden razen Irme.

Preden se je pognal pod vlak, ji je — veš, kaj? Pokazal jezik.

AHRIMAN: Imenitno.

Zakaj pa jezik?

SIMON: Kaj vem jaz, zakaj.
 ADI: Morda je hotel s tem povedati,
 da jo prezira.

AHRIMAN: In zakaj naj bi
 preziral ravno njo, ko je na svetu
 še toliko prezira vrednih žensk?
 O, sta rabutala?

(Vzame, kar mu ponudi Lari.)

Okusne slive.
 Imena jim ne vem, vem pa, da niso
 zato nič slabše. Navsezadnje
 ni dobro le to, kar ima ime.

Nastopijo Ormast, Valens, Raul

VALENS: Dober dan, mentor
 AHRIMAN (*s posebno pozo, ki jo ima nalašč za svoje gojence*).
 Kako je? Ste tu vsi? Razen Tornada —

VALENS: Ne, nismo.

AHRIMAN: Kdo pa manjka?

VALENS: Jaz.

AHRIMAN: Kako?

Mar nisi tu?

VALENS: Ne, Ahriman. Prišel
 sem do zaključka, da me ni. In ker
 me ni, me tudi tu ni.

AHRIMAN: Sedite.

Prav. In kako si, Valens moj, prišel
 do svojega zaključka?

VALENS: Kaj preprosto.

Zaprl sem oči in gledal vase
 in ko sem gledal vase, sem dognal,
 da v meni ni ničesar. To, kar je,
 je že bilo, še preden se zavem,
 da je: kar bo, pa šele bo, se pravi,
 da v meni ni ničesar tale hip
 in ker ni, me pač ni. — Ker pa me ni,
 bi bil vsak poskus, da se znebim
 sam sebe, ničen: Nič, ki naj izniči
 nič — to ni nič.

AHRIMAN: Ne, Valens, to *ni* nič,
 Človek *ni* nič, kar pa še ne pomeni,
 da je kaj več kot nič.

VALENS: Če ni nič več
 kot nič, je nič.

AHRIMAN: In če je manj ko nič?

- VALENS: To ni mogoče.
 AHRIMAN: Ne? Kaj pa je človek, ako ne nič z dodatkom, ki bo moral postati nič? In ker si to ne upa, je manj kot nič.
- LARI: In če si upa?
 AHRIMAN: Pôtlej je več kot Nič, ker je premagal Nič.
- VALENS: In kaj je Nič?
 AHRIMAN: Edino, kar lahko postaviš proti Vsemu. In ker je Vse nesmisel, tudi edino, kar lahko premaga in preseže ta nesmisel.
- VALENS: Kdo pravi, da je vse nesmisel?
 AHRIMAN: Vse. Ali vsaj vse, kar nam je znanega o Vsem.
- VALENS: In ker nam Vse ni znano —
 AHRIMAN: Je nesmisel vsega še večji, ker nam skriva smisel, skrit za nesmislom —
- LARI: Res je, le zakaj vsa ta prikritost?
 AHRIMAN: Saj ni nič prikrito.
- LARI: Kako, da ne?
 AHRIMAN: Le zdi se nam, da je, v resnici pa je Vse še dosti bolj brezupno, pusto, prazno, kakor si predstavlja domišljija, ki Vse olepša. Za vsem je skrit le Nič in Nič je še najboljši od vsega, ker ne zahteva od nas nič več, kot je sam — torej nič. Zavestno bivanje, ki je najbolj aboten del Vsega, pa terja od nas vse — ja, prav vse. In kaj je pri vsem tem najbolj brezumno? To, da ta brezumnost, brezumnost bivanja, zahteva od nas prav vso razumnost, kar je imamo v sebi. Zato je tudi tisti, ki živi v skladu z razumnostjo kot nihče drug, brezumen bolj kot drugi, ker je dal brezumnosti življenja v službo več razumnosti kot drugi.
- RAUL (*mračno*): Torej nam ostane le še eno, to, da se odrečemo življenju?

AHRIMAN:

Mislim, da.

Življenje je hotenje in hotenje
je zlo, ker vsaka želja, ki se v nas
rodi, zahteva, naj ji strežemo.
Kdor je pripravljen streči, in čeprav
le svojim lastnim željam, pa je strežnik.
Služabnik — To se pravi človek,
ki ni svoboden — Ker pa je svoboda
osebnosti pogoj osebnosti,
nas vsaka želja, ki zahteva, naj
ji ustrezemo, oropa za najbolj
bistven pogoj samouresničevanja.

RAUL:

Mar tudi želja, da bi bil svoboden
pred svojimi željami?

AHRIMAN:

Prav gotovo.

Saj je ta želja ena tistih želj,
ki nas lahko najbolj zaslužijo.
Boj zoper svet željá, ker je ves človek
sestavljn iz željá, moj dragi Raul,
to je brezupen boj, ker zaposli
preveč moči, tako da tudi če
v tem boju zmagaš, nimaš več moči
uživati to zmago nad seboj.

Nastopi Varja, drobno dekle.

O, glejte no,
kdo pa je to? Pa ne da bi bila
to naša Varja? Torej si kljub vsemu
prišla?

VARJA:

Kot vidite.

AHRIMAN:

Bog ve, da sem
te komajda spoznal, čeprav sem te,
ko si bila še manjša kakor zdaj,
na rokah nosil —

VARJA (*ki jo moti, da ni večja*): Mar sem tako majhna?

AHRIMAN:

Recimo drobna. Kakor je bil Aron.
Tudi sicer sta si podobna, več.
Ta dolga, rjava griva in ta pogled,
se vam ne zdi? — ki je v njem obenem
nekakšna ogorčena prisotnost in
začudena odsotnost — je pa vendar
med vama bistvena razlika: on
je že pol ure mrtev, ti pa že
pol ure nisi mrtva.

VARJA:

Ne razumem.

AHRIMAN: Ne? S tem, da si se vključila v naš krog, si smrt premagala. Dokler je ne, smo mrtvi, ker nas ima smrt v rokah, ko jo, smo živi, ker jo imamo mi.

VARJA: Razumem, gospod mentor.

AHRIMAN: Brez gospoda.

Veš, tu se tikamo.

VARJA: Razen tega pa obračate besede na glavo —

AHRIMAN: In ker jih obračamo na glavo, gledamo, kaj neki se skriva pod njimi.

(Smeh.)

LARI: Moške zmerom mika vse, kar je prikrito.

ADI: Pa čeprav samo pod kakšnim krilom —

VARJA: Kakor vidim, tudi kvantate.

AHRIMAN: Včasih. No, zakaj si se ti, hčerka take veličine, kot je tvoj oče — mislim, da me je izpustil iz zapora ravno on — hvaležen sem mu, veš, bil pa bi mu še bolj, če ne bi bil on tudi tisti, ki me je dal zapreti.

(Smeh. Iz sosednje sobe vstopi Irma, kar v domači halji in priključi električni mlinček za kavo.)

Ampak to je zdaj postranska stvar — zanima me, kaj neki je dekle iz take hiše zaneslo sem med nas.

VARJA: Želim si umreti.

AHRIMAN: Zakaj?

VARJA: Ne vem. Kljub vsemu pa me je umreti strah. In zdaj želim, da me vi, ki ste mojstri smrti, naučite, kako se umre, ne da bi prej umrla od samega strahu. — Bo danes žreb?

AHRIMAN: Bo, Varja.

VARJA: In če pade name, kdaj bom morala umreti?

IRMA: Najkasneje

V dveh mescih, Varja.

- VARJA: In če ne bi umrla?
- RAUL: Bi te umrli.
- VARJA: Umrli? Kaj je to?
- AHRIMAN: To? Neprehoden glagol, ki je tu v tej naši šoli, in ne le v naši šoli, postal prehoden —
- VARJA: Mene ne bo treba umreti, brez skrbi, jaz bom umrla sama, le tega še ne vem, kako premagati strah —
- In zakaj želiš umreti, če te je strah?
- (*Ji pokroviteljsko stisne lica.*)
- VARJA (*srdito zaradi njegove geste*): Ker ne prenesem misli, da bi se me še kdaj dotaknil kdo s tako roko. Zbogom!
- LARI (*ji zastavi pot k vratom*): Punca, počakaj malo. Naša šola je resnejša stvar, kot misliš: kdor je ênkrat notri, je notri —
- AHRIMAN: Pusti jo, moj Lari. Prepričan sem, da bo prišla nazaj — če sploh odide.
- (*Vzame iz predala nek zavojček.*)
- Glejte.
- LARI: Kaj je to?
- VALENS: Hašiš?
- AHRIMAN: Ne. LSD.
- LARI: Hudiča! Tega še nisem videl ne okusil. Daj sem. Pokaži.
- VARJA: Mojbog — že dva tedna bežim pred tem in zdaj je tu — Ah, dajte, pustite me, naj grem — Ne, saj ne morem — Zdaj vem, da bom ostala.
- AHRIMAN: In zakaj ne bi ostala?
- VARJA: Ker vas vse sovražim. Vse zapovrstjo — najbolj pa vas, vi, mentor.
- AHRIMAN: V takem sovraštvu je zmerom vsaj kal ljubezni.

VARJA: Če hočete, da ostanem, mi brž dajte to tu, da se zgubim — vsaj za par ur — nato pa, če izbere usoda mene, za celo večnost. — In potem — potem, ko večnost mine, vi, ki veste vse, kaj je potem?

AHRIMAN: Potem pač mine vse, ker se izčrpajo do zadnjega vse možne variacije —

VALENS: Mogoče pa se vse začne na novo in poteka do pičice tako, kot je nekoč, ko je potekala poprejšnja večnost. Hm, po tej hipotezi pravzaprav nikoli nisi mrtev —

LARI: Ne? Zakaj?

VALENS: Ko umreš, se zate neha vse. — Zate je en hip isto kakor cela večnost in cela večnost isto kot en hip — Zato se, dasi mine cela večnost, zbudiš na novo pravzaprav še isti hip, ko umreš —

AHRIMAN: Wiederkunfttheorie. Ubogi Nietzsche se je zanjo ogrel že tam na pragu blaznice. Sicer bi mu najbrže ne prišlo na pamet, da bi s tako hipotezo dajal nesmislu ne le eno večnost, temveč kar celo večnost večnosti. To je neumnost.

VARJA: In kaj ni neumnost?

AHRIMAN: Tvoje oči. Te gledajo tako pametno v svet —

VARJA: In vidijo kljub temu samo nespamet.

AHRIMAN: Gledati nespamet je tudi zanimivo.

VARJA: Ni, če se pojavlja v taki obliki, kakor se pred mano ta trenutek.

AHRIMAN: Kaj te moti na tej obliki?

VARJA: Njena brezobličnost. In zdaj mi končno dajte devet ur sanj, gospod. No, jih dobim, čeravno sem bila hudobna z vami?

ORMAST (*bled fant z brado à la Cavour, ki je doslej sedel skromno v kotu in molčal — mirno*):

Ne, Varja, ne dobiš jih.

VARJA:

Kdo to pravi?

ORMAST:

Jaz.

VARJA:

Kdo si ti?

ORMAST:

Jaz sem Ormast.

VARJA:

Ormast?

Kaj čudno ime. Hm, če bi ga pojedla, bi se mi zataknilo v grlu kakor kost. Zakaj si rekel, da ne bom dobila teh svojih par ur sanj?

ORMAST:

Zato, ker sem jaz zoper sanje.

VARJA:

Kakšne sanje?

ORMAST:

Vsake.

VARJA:

Mar ni vse življenje sen?

ORMAST:

Je, razen tistega dela, ki mu je uspelo, da se je dvignil nadenj in dognal, da je vse skup le sen. In kot vsak sen nesmiseln. Če smo sklenili, kot smo, zavreči sen, ki mu je ime življenje, ker je ta sen nesmiseln, čemu se vdajati sedaj še novim snom, ki so še bolj nesmiselni kot ta, ki ga želim zavreči?

VARJA:

Kdo je rekel, da so še bolj nesmiselni?

LARI:

Pa tudi če bi res bili — prisegli smo umreti, ko bomo izžrebani, nihče pa ni prisegel, da ne bo ta čas počel vseh norosti, kar si jih izmisli. Zakaj ne bi še te?

SIMON:

Daj, mentor, daj, razdeli že, kar nudiš, in potem na potovanje —

VALENS:

Prav. In koliko ur bo to trajalo?

VARJA:

Devet. Ah, celih devet ur blaženosti! Ormast, do zdaj imam za sabo že sedem potovanj. Daj, pojdiva na osmo skupaj. Videl boš stvari,

ki jih ne slutiš — Najbolj čudna stvar
pa boš ti sam.

ORMAST: To vidim tudi tam
v ogledalu —

VARJA (*spogledljivo*): Slabo ogledalo.
Izkrivljeno.

ORMAST: Kakor vsa ogledala
človeškega duha.

VARJA: Vendar tako
kot to nobeno. Videl boš. No, daj.

AHRIMAN: Ne, ne tako.

VARJA: Kako pa?

AHRIMAN: Je bil že kdo od vas pri obhajilu?

IRMA (*medtem ko servira črno kavo*).

Jaz sem bila. Enkrat. Hodila sem
zjutraj po ulicah in ko sem čula
petje v cerkvi, sem vstopila. Tam
sem videla par žensk, ki so
klečale pred oltarjem. Šla sem tja
in še jaz pokleknila. In potem
je prišel naokoli star gospod
v nekakšni nočni srajci in nam je
potisnil v usta nekaj... kaj vem kaj —
Bilo je brez okusa. Ampak ženskam
je dobro delo. Videlo se jim
je na obrazih. Ko sem jih vprašala,
kaj smo pojedli, takrat pa so se —
O ti mojbog,
kako sem jih prestrašila! Kasneje
sem zvedela, da nam je tisti mož
v nočni srajci dal pojesti nič več
in nič manj kot meso in kri gospoda
Jezusa Kristusa.

LARI: V redu.

AHRIMAN: Torej, kot pri obhajilu.

SIMON: Samo da bomo tokrat zaužili
hudiča, ne Boga.

AHRIMAN (*si ogrne pregrinjalo, ki ga pobere s kavča, v pozi duhovna*):

No, pokleknite. Rekel sem — tako
kakor pri obhajilu!

(*Vsi pokleknejo, oponašajoč vernike, razen Ormasta. Ahriman jih obhaja.*)

V imenu

očeta, ki hoče biti vse, in sina,

ki noče biti nič — in svetega
Duha, ki govori kitajsko —

ORMAST:

Ne! To je izdaja!

LARI:

Kakšna izdaja?

ORMAST:

Če smo izbrali smrt, smo jo izbrali
kot filozofi, ki so osveščeni
bolj kot nefilozofi in zato
vedo, da je smrt še najmanjše zlo
od vseh, ki so ljudem na razpolago —
vsaj danes —

VALENS:

Ne pa kot skupina bednih
obupancev. Da, to je res, kar pravi.

ORMAST:

Mi vračamo naturi
mandat življenja, ki smo ga dobili,
ne da bi zanj prosili, po vsestranskem,
treznem premisleku: bodočnost, ki
čaka človeštvo, zlasti tisti del
človeštva, ki ima manj ko dvajset let,
je žalostna — tako smo ugotovili —
Ali bo človek uničil svojo lastno
civilizacijo ali pa bo
civilizacija uničila njega.
V prvem primeru: zemlja, spremenjena
v novo luno, vso prevrtano
s kraterji groze, v drugem pa planet,
preobtežen z ljudmi, ki bodo imeli
drug drugega v želodcu — dobesedno —
in da bi mogli preživeti vse
te milijarde lakotnih zemljanov,
bo ves planet, obdan z okuženim
ozračjem, spremenjen v en sam pošasten,
fantastičen sistem kasarn, klavnic
in kibernetičnih brezumnosti,
človek, ki je nekoč sanjaril
o nadčloveku, pa v podčloveka,
ki mu bo bivanje tem bolj neznosno,
ker bo imel večino dni na teden
prostost, ne pa prostosti, da bi jo
prosto uporabil; če pa jo bo imel,
ne bo dovolj omikan, da bi jo
uporabil za kaj drugega kot za
uničevanje omike. Mirno in trezno
smo to ugotovili in izbrali
namesto teh dveh žalibog edinih
oblik bodočnosti — smrt, kadar pade
kocka na nas.

- AHRIMAN: Res je, Ormast moj dragi,
nikakor pa ne vem, zakaj ne bi
dotlej, dokler ne pade, odkrivali
novih vidikov bivanja?
- ORMAST: Brez mene.
Jaz grem.
- VARJA: Kam?
- ORMAST: Ven.
- VARJA: Ne, pojdi raje z mano
na pot v svet, ki ga še ne poznaš.
Samo enkrat. Oh, daj, potuj z menoj.
Devet ur traja, veš, pa je kot večnost —
brez konca in brez kraja, vendar pa
vsa polna blaženosti in blaznosti.
Na zadnjem potovanju sem bila
kraljica vseh rek, kar jih je le kje
na tem planetu — in ko sem po njih
tavala sama in gola, kljub temu
pa obkrožena od tisočev samot
in tisočev golot —
- ORMAST: Norost!
- VARJA (*se oklene njegovih nog*): Seveda,
Ormast, norost, vendar pa čudovita —
onstranska in predsmrtna — Kje bi našel
boljšo uverturo v smrt? Oh, daj, potuj
z menoj — samo nocoj —
- ORMAST: Ne, ne — jaz grem.
(Ormast odhiti.)
- LARI: Ga boš pustil oditi kar tako?
- AHRIMAN: Naj gre — Saj se bo kmalu vrnil —
brž ko bo ta snov, ki duha razširja,
tudi njegovega razširila.
- IRMA: S kavo jo je popil.
- VARJA: Oh! Torej moram
za njim, da bova potovala vkup.
- LARI: Ne hodi. Danes bomo žrebali.
- VARJA: Vesela bom, če pade name. Zbogom.
Jaz grem za njim.
(Varja odide.)
- IRMA: Potreboval jo bo.
Dobil je dvojno dozo.
- AHRIMAN: In sedaj
obhajam še sam sebe —

(Vzame »hostijo«.)

Srečno pot,
popotniki v neznano.

(Skrivaj izpljune, kar je vzel, v robec.)

OSTALI: Srečno pot.

DREVORED V MESTU

Nekaj ljudi okoli Ormasta

ORMAST: Stran, stran! Vi, sloni, ne teptajte me!
To tu je moja glava! Glava, bēži!
Ne, jaz ostanem tu. Ti pa odtod!
Odtod! Teptajo me, lomastijo po meni!
Sto slonjih nog! In zdaj še rilci! Rilci!
Ne, nočem, nočem, nočem, nočem, nočem!

GLASOVI: Slabo mu je. Odpni mu ovratnik. — Zraka mu manjka.
Napil se je, to je vse. — Spet eden tistih huliganov. —
Ali hipijev. — Ne, ta je bolj podoben sestradanemu študentu. — Bruhal bo. — Fantazira. Slišite?

Prihiti Varja

VARJA: Kaj se godi tu?

GLASOVI: V bolnico bo moral. — Daj, pokličite rešilni voz!

VARJA: Ne, ne, ni treba. Moj brat je. Poznam bolezen, ki jo ima. Le nekaj koščkov sladkorja, pa bo dobro. Ná, Ormast, vzemi bonbone.

No, daj, odpri že usta. Par bonbonov pa bo minilo.

(*Mu potisne bonbone v usta.*)

GLASOVI: Vi lahko greste, Jaz se pobrigam zanj. Moj brat je, veste.
Njen brat? Že vemo, kakšen brat. — No, pojdimo.

(*Ljudje se razidejo.*)

VARJA: Kako je, Ormast, ti je bolje?

ORMAST (*jo pogleda*): Bolje.

O kakšen čuden mir. Pa kar naenkrat.
Kdo si ti?

VARJA: Varja. Mar me ne poznaš?

ORMAST: Poznam te, pač. Kaj je bilo z menoj?

VARJA: Nasuli so ti tisto tam, veš, v kavo.

ORMAST: V kavo? Oh, capini. A sedaj
je spet lepo. In tudi ti si lepa.

Vsa si osijana od mene. Reci mi,
sem mar jaz luč?

VARJA (*sedeč na tleh ob Ormastu, naslanjajoč se na klop in nanj*).

Seveda si. Vsaj zame.

ORMAST: Odkar sem te zagledal, je ta svet
drugačne barve — ves vijoličast.

(*Strmeč ves zamaknjen v njen čevelj.*)

In bolj širok, kot je bil prej. Oh, kakšen
čeden čolnič je to —

VARJA: Večkrat se vozim
z njim po brezkončnosti.

ORMAST (*zamaknjen v novo vizijo*): Sij, pesem, sij.

Sipaj sam sebe skozi sito smisla.

O, ko bi imel tudi jaz takšen čoln.

Bi mi odstopila enega? No, daj.

VARJA: Odstopim ti ga, brat moj. Mili brat.

(*Ji sname čevelj z noge in ga ziblje v rokah.*)

ORMAST: Šume drevesa. Reka pa se joče.

VARJA: Ker čoln hiti naprej — ne da bi se

še menil zanjo — dalje, dalje, dalje.

O barka zlata, nosi me s seboj

iz ene večnosti skoz drugo večnost,

ko pa boš tam na koncu, veš, izstopim

in te pustim nazaj — In ko se vrneš,

pripelji s sabo njega —

(*Zapre oči in blodi.*)

ORMAST: Pantagruelion.

Ni to zapisal nek pisatelj? Je.

Nekoč — kaj vem že kdaj je to zapisal

in zdaj ne ve nihče več, kaj je to.

Kako lepo, da nihče več ne ve,

kaj je Pantagruelion. Le jaz in ti.

Ti, Varja —

VARJA: Vstani, Ormast. Greva.

ORMAST: Kam?

VARJA: Po ulicah. Boš videl, kakšni so
ljudje, če gledaš vanje iz večnosti —
Krive nosove imajo in sploh so krivi,
vsestransko krivi in ko skrivajo
to svojo skrivljenost, se še vse bolj
krivijo —

ORMAST: Smešno.

VARJA: Kaj je smešno?
 ORMAST: To, da lahko en sam bonbon prestavi
 človeka iz pekla v paradiž.
 Srečen sem, Varja, srečen, srečen, srečen!
 VARJA: In jaz nesrečna.
 ORMAST: Res? Zakaj?
 VARJA: Zato,
 ker si pojedel vse bonbone.
 ORMAST: Torej
 jih pojdiva iskat.
 VARJA: Ja, pojdiva
 iskat sladkost. Loteva se me blaznost.
 znorela bom, če ne dobim takoj
 bonbonov. Candy-man! Where are you, Candy-man!
 (Odideta. Varja poje Donovanovo psihadelično pesem o
 Candy-manu.)

SOBA PRI AHRIMANU

*Prvi svit. Po tleh, kavču, naslanjačih leže gojenci »Šole noči«.
 Z ulice odmevi zgodnjega prometa.
 Zvonovi.*

AHRIMAN (*gledajoč naokoli*).

Pravzaprav jih imam rad. Ampak jaz
 nisem zasanjana in koprneča
 človekoljubnost — Hm, lepota in
 resnica sta zame samo drugotnega
 pomena: smisel prve

(*s pogledom na Irmo, ki leži v njegovem naročju napol
 gola*)

je lepšati oblast in smisel druge
 je oblast utrjevati, to se pravi
 laži pomagati —

(*poboža Irmo.*)

IRMA (*se zbudi*): Oh, kakšna noč —

VALENS: Noč? Saj to ni bila
 noč, temveč kaj vem kaj — Kje smo bili?

IRMA: Na potovanju —

ADI: Kakšnem?

IRMA: Jaz ne vem.

Vem pa, da je bilo lepo — in da je zdaj —
 fej — moja glava —

Ali je res ali se mi le zdi,
da sva se s temle norim Ahrimanom
ljubila tu pred vsemi vami?
Oh, oh — saj sem že zdaj —

(*Si popravi obleko.*)

AHRIMAN: Kar pusti. Pusti —

da bom v tem sivem jutru lahko gledal
vsaj nekaj lepega.

VALENS (*sede in se zastrmi nekam predse*).

Boli me glava —
a to, kar sem doživel, res presega
vsa pričakovanja. Zdelo se
mi je, da sem trikotnik in da je
ves svet sestavljen iz trikotnikov,
ki se vrte okrog hipotenuze.

IRMA: Hipotenuze! Joj, zdaj sem se spomnila,
da moram danes še napisati
nalogo — Fantje, saj je menda danes
nedelja?

LARI: Menda je.

IRMA: Naš Bebibef —

LARI: Kdo pa je to?

IRMA: Moj oče. Ta gotovo
že kolne, ker me ni. Povabil me
je na izlet.

LARI: Kam?

IRMA: Nekam daleč. V hribe —
da tam, kot pravi, odloži edino,
kar mu je ostalo od dolgoletnega
»zalaganja«.

LARI: In kaj je to?

IRMA: Ugani.

RAUL: Vamp.

IRMA: Ne: skrbí — in jaz zavzemam
menda med njimi prav posebno mesto.

RAUL: Zakaj te potemtakem jemlje s sabo?

IRMA: Zato, da me morí. Njega skrbí,
on pa, da se maščuje, mene — svojo
največjo skrb. Najrajši pa predava
o temle tu (*pokaže na Ahrimana*), da bi mi ga
očrnil.

Med vojno, pravi, ko je imel oblast
nad tujimi življenji, se je z njimi
igral kot maček —
Dvakrat je bil na tem, da ga ustrelje,

in če ga niso, se lahko zahvali
le njemu — In kako mu zdaj plačuje?
S tem, pravi, da zlorablja položaj,
ki ga ima, in me zavaja v greh.

RAUL: Je rekel greh?

IRMA: Ja, greh.

RAUL: Kaj pa je to?

IRMA (*smeje*): Ne vem — gotovo pa kaj takega,
kar sapo jemlje. Tudi očetu jo.

VALENS: Koliko pa je ura pravzaprav?

IRMA: Ne vem in tudi nočem vedeti.

VALENS: Pri nas je vse narobe.

LARI: Kje?

VALENS: Doma.

IRMA: Kje pa naj bo narobe, fant, če ne
doma?

VALENS: Odkar sta se ločila,
je moja mama od jutra do večera
v postelji — In šiva — Pri spuščениh
zavesah — V mraku. Oh! Po cele dneve —
Kako sovražim to — Da imam dovolj
moči, bi jo nahrulil.

LARI (*začuden*): Je še nisi?

VALENS: Samo zato, da bi že enkrat spustila
iz roke to šivanko — To šivanko —
In veš, kaj krpa?

LARI: Ne. No, pa me tudi
nič ne zanima.

VALENS: Ne? Ko ti povem,
te bo —

LARI: No, kaj?

VALENS: Veš, krpa moje obleke.

LARI: In kaj zato?

VALENS: Nič — če bi te obleke
ne bile stare zdaj že nekaj več
kot petnajst let — Nosil sem jih,
še preden sem začel hoditi v šolo.

IRMA: Mogoče jih proda?

VALENS: Kje pa! Nikdar.
Prej bi vse drugo, oh!

IRMA: Kaj pa potem?

VALENS: Kaj — krpa jih pač. Krpa krpa krpa.

LARI: Pa naj jih, pusti jo —

VALENS (*kot bi si ga šele zdaj dobro ogledal*).

Le kaj je tebe,
Lari, zaneslo k nam? Zakaj se misliš
obesiti?

LARI (*zazeha*): Ker sem že vsega sit.

VALENS: Vsega sit, ker imaš preveč vsega.

LARI: Dva avta — vilo — in očeta, ki
sedi menda že od rojstva v komiteju,
kjer, kot vemo, ni še nikoli izustil
nobene pametne — Tako kot jaz.
Vrgel sem se po njem.

AHRIMAN (*se zdrami*): Kaj pa imata?
Sta se sporekla?

LARI: Ne, sporazumela.

VALENS: Vsaj v eni stvari.

AHRIMAN: Tudi to je nekaj.

VALENS: Ugotovila sva, da Larija,
tudi če se obesi, ne bo konec.

AHRIMAN: Zakaj ne, Valens?

VALENS: Ker je prelahak.

AHRIMAN (*se zasmеje*).

Dober domislek — Ampak, dragi moji,
kaj smo počeli to noč?

LARI: Tu smo ležali, kakor zdaj, vso noč
in potovali —

VALENS: vsak po svojem svetu.

IRMA: Razen nas dveh. Midva sva potovala
skupaj. Se še spominjaš?

AHRIMAN: Ne.

IRMA: Ne?! Se norčuješ? Saj to ni mogoče.

AHRIMAN: Jaz se nikoli ne spominjam sanj.
Vem pa, da sanjam.

VALENS: Tudi jaz. Včasih
si mislim, da bi bilo nenavadno
poučno, če bi mogli izumiti
stroj, ki bi znal vse sanje, ki se jih
mi ne spominjamo, posneti kakor
filmska kamera — Mogoče
žive ljudje, ki se nam zde povprečni,
v resnici pa so genialni ustvarjalci —
pisatelji, slikarji, muziki —
vsaj v svojih sanjah, le da ne bo nihče
nikoli vedel za to in spoznal
njih dela — niti oni sami ne.

IRMA: To niso bile sanje.

- AHRIMAN: Morda pa
so le bile in da se ti le zdi,
da si me objemala.
- IRMA: In kako veš,
da sem te objemala, ako se res
nič ne spominjaš?
- AHRIMAN: Pravila si sama.
- IRMA: Torej si se le delal, kot da spiš?
- AHRIMAN: Seve.
- IRMA: Zakaj?
- AHRIMAN: Bilo je prav zabavno
ležati z glavo v tvojem mehkem krilu
in te poslušati —
- IRMA: Saj nimam krila.
- AHRIMAN: Pa v tvojih hlačah. — in poslušati
čenče o meni, ki jim ti, kot vidim,
nočeš verjeti. In zakaj jim ne bi?
Mar misliš, da je revolucija
otroška igra? Vsak, ki je bil v nji,
ima krvave roke in če jih nima,
je bil v nji le na videz — kot na primer
tvoj oče, Irma. Ta, veš, je sedel
vsa leta v bunkerju in pisal s tinto,
kar smo mi pisali s krvjo.
- IRMA: Čigavo?
- AHRIMAN: Svojo. In tujo.
- IRMA: Ampak raje s tujo.
- AHRIMAN: Preveč natančna si.
- IRMA: Ti pa premalo.
Ne maram te. Lagal si mi, da spiš.
In zdaj mi lažeš, da se ne spominjaš.
Zakaj?
- AHRIMAN: Zato, ker si najbolj mikavna,
kadar si divja. Takrat se ti vžge
v očeh tak ogenj, da bi lahko kuhal
žgance na njih. Ali vsaj črno kavo.
No, nam jo skuhaš?
- IRMA: Moje oči pa žganci!
Prav, skuham jo. Naj bo.
(Vstane in začne pripravljati kavo.)
- AHRIMAN: Kaj si doživel?
Lari, to noč?

LARI:

Oh, nič prijetnega.

Domišljjal sem si, da sem strašno žejen — mogoče pa sem tudi bil, no, in ko sem nazadnje le prišel do vode po dolgem, čudnem tavanju, se je skazalo, da ne morem piti, ker nimam ust. Takrat sem videl, da nisem iz mesa in krvi kot drugi, temveč iz stekla. Bil sem lep, sijoč, ves mavričen kakor muranski svečnik, da se je vse oziralo za mano, zato pa žejen — žejen — žejen — žejen kot steklo — Šele ko sem končno prišel do tistih par bonbonov, sem se odžejal, ker sem spet postal meso in kri. Fej. Kaj pa ti? Kaj si doživel ti?

AHRIMAN:

Jaz? — Konec kozmosa.

Vse je izginilo — vse tja do zadnje zvezde in galaksije — ostala sva le Nič in Jaz. In dialog med nama.

VALENS:

Kakšen je bil ta dialog?

AHRIMAN:

To vam

povem kdaj drugič. Samo to: lahko bi bil spočel iz sebe spet nov kozmos kot Jehova nekoč, pa sem se raje premislil in se izpremenil v nič tudi jaz sam. — Ampak se vam ne zdi, da je že čas?

VALENS:

Res, čas je —

(Vsi vstanejo.)

AHRIMAN:

Kje so listki?

RAUL:

Tu.

AHRIMAN:

In imena?

RAUL:

Že napisana.

AHRIMAN (*vzame listke*):

Prav.

LARI (*Valensu*):

Kakšno smrt

si izbereš, če boš ti na vrsti?

VALENS:

Plin bom odprl in medtem ko bo mama šivala —

AHRIMAN:

Če bi padlo

name, jaz ne bom čakal kakor Aron, Melita in Santo, temveč se ubijem pri priči — tu pred vami.

IRMA:

Tudi jaz.

LARI: Kje pa! Čakala boš do zadnjega, punca, in še takrat boš tuhtala, kako bi se izvlekla.

IRMA: Jaz? Nikoli.

LARI: No, bomo videli.

(Nastopi Tornado, zelo hrupno, medtem ko Irma servira kavo.)

TORNADO: Žalibog nisem mogel snoči. Stric, ki misli, da se da doseči vse z zapiranjem, me je zaklenil v sobo, da bi se gulil. Ker pa se je bal, da se kljub temu izmuznem, je postavil pred vrata stol in tam do polnoči reševal križanko. In pil.

LARI: Kaj? Viski?

TORNADO: Kje pa. Kamilice! Heroji so utrujeni in pijejo le še kamilice. — Bil sem pri Ormastu in ta mi je povedal, da ste najbrž še zmerom tu. Ves besen je na vas, češ da ste mu nasuli v črno kavo nekakšno drogo.

LARI: LSD.

TORNADO: Sijajno!

Kje pa ste ga staknili? — In zato, je rekel, da izstopa iz naše šole.

LARI: Izstopa! Ali ne pozna pravil?

TORNADO: In razen tega se je fant zaljubil.

IRMA: V Varjo?

TORNADO: Pa kako! Bila je z njim menda vso noč. Rešila ga je, pravi —

IRMA: Česa?

AHRIMAN: O tem kasneje. Žrebajmo. Kdo bo igral Usodo?

LARI: Raul.

AHRIMAN: Raul?

Ste vsi zato?

(Vsi molče prikimajo.)

RAUL: Metali bomo kakor ponavadi. Vse listke hkrati v zrak. In tiste listke, ki padejo na tla, obrnjeni z imeni navzgor, bomo vrgli znova

in tako dalje, dokler ne obleži
na tleh le eno samo ime. Začni.

*(Napetost. Vse oči so uprte v Raula, ki vzame listke v obe
dlani in jih vrže v zrak.)*

LARI: Kako je padlo?

IRMA: Dobro. Moje ime
je obrnjeno navzgor. Pa tudi tvoje.
In še pet drugih.

AHRIMAN: Torej nadaljuij.

(Raul vrže znova. Vse je še bolj tiho kot prej.)

AHRIMAN *(igraje ravnodušnost, ko obleže listki na tleh):*

Irma — Ormast — Ahriman —
Kar dober tercet smrti.

RAUL: Naj spet vržem?

ADI: Prav — vrzi že.

IRMA: Mar ni zabavno?

AHRIMAN: Je —

do neke mere — kakor vse na svetu.
Celo smrt.

(Raul spet vrže listke.)

AHRIMAN *(skrivajoč olajšanje):* Irma in Ormast.

IRMA: Le dva sva še ostala. Če izbere
usoda mene —

(Raul vrže zadnja dva listka.)

VSI HKRATI: Irma!

(Dolga pauza.)

IRMA: Torej le jaz — Mi daš pošten požirek
kakšne pijače —

(Pije.)

In zdaj še pištolo.

AHRIMAN: Kje naj jo vzamem?

IRMA *(odpre predal):* Tu. Jo vidiš?

AHRIMAN: Mislim

sem, da ne veš —

IRMA: Ne maraš, da se ubijem
kar tu pri tebi? In če bi mi s tem
pomagal onkraj?

AHRIMAN *(zelo nerad):* Dobro.

IRMA: Zbogom, fantje.

Ne, ne — storite mi še eno uslugo.

Odštevajte tako kot v Houstonu,
ko spuščajo zemljane v neznano.
Od sedem nazaj.

LARI: V redu. Naj začnemo?
IRMA: Kar začnite.
VSI (v zboru): Sedem-šest-pet-štiri-tri-dva-ena-nič!

*(Ko pridejo do nič, Irma sproži. Vendar pištola odpove.
Nekaj trenutkov molka.)*

IRMA: Kaj to pomeni? Je pištola prazna?
AHRIMAN: Prazna? Kje pa —

(Ji vzame pištolo in izvleče iz nje naboj.)

Prebit. Poglej.

IRMA *(se zlomi pod vtisom presunljivega dogodka):*
Ne, to ni prav.

Ni prav, ni prav! Ni prav!

AHRIMAN: Zakaj ne? S tem
si ti prestala preizkušnjo.
Za nas si mrtva.

IRMA: Zase pa še ne.

Jaz sem hotela umreti! Umreti in zdaj
nimam tu v sebi več moči za to.

AHRIMAN: Saj je ne potrebuješ. Ti si s tem
že opravila — Nihče več te ne more
prisiliti, da bi ponavljala,
kar si že enkrat storila — Kajti smisel
tega je v tem, da smrt premagamo.
In ti si jo premagala. Sedaj
lahko živiš naprej, ker si močnejša
kakor sta tvoja dva sovražnika
smrt in življenje vkup. Ko bomo znova
vadjali za te naše glave, tebe
izločimo —

IRMA: Ne, ne, nikakor ne.

AHRIMAN: Zavezala si se, da umreš enkrat —
ne dvakrat.

IRMA: Saj še nisem umrla.

AHRIMAN: Si.

Vsaj za nas.

IRMA: Ah, to je okrutno.

AHRIMAN: Kaj?

To, da te ne pustimo drugič umreti?

IRMA: Ne. To, da bom spet morala
domov — domov — domov —

- AHRIMAN: Ná, daj —
še en požirek viskija.
- SIMON: In zdaj —
Kaj naj storimo?
- LARI: Naj spet mečemo?
- AHRIMAN: Mislim, da ni potreba — Ker je Irmin
primer izjema, se lahko, seveda
vsi sporazumno, odločimo za izjemen
postopek v primerih, kot je ta.
- LARI: Kakšen postopek?
- AHRIMAN: Ta, da se v primerih
kakor je naš, ne meče znova, temveč
da mora umreti tisti, ki je bil
drugi zapovrstjo — Ste vsi za to?
- (Molk.)
- Če ste,
ugotovimo, kdo od nas je bil
predzadnji —
- LARI: Ormast.
- AHRIMAN: Ormast?
Seveda, on je bil.
- VALENS: On.
- AHRIMAN (Raulu): Torej stopi
k njemu in mu povej — In zdaj vas prosim,
da greste. — Rad bi spal.
- (Vsi odidejo. Razen Irme.)
- IRMA: Povej mi nekaj.
- AHRIMAN: Kaj, Irma?
- IRMA: Ta naboj je bil prebit
že prej. Za koga pa si ga pripravil?
Zame verjetno ne.
- AHRIMAN: Torej me imaš
za strahopetca. Ali pa lisjaka.
Vendar pustiva to. In raje
lezi sem k meni, da prebijeva
vkup še kaj drugega.
- IRMA (hladno): Kaj pa?
- AHRIMAN: Recimo,
nekaj nedeljskih ur.
- IRMA (leže k njemu): Oh, ko bi vedel ti, kako strašno
mi je bilo. — Ti, Ahriman.
Priznaj mi nekaj.
- AHRIMAN: Kaj?

IRMA: Ko si obhajal nas,
sam nisi vzel mamila. Ti si nas
ves čas samo opazoval.

AHRIMAN: In če bi vas
res bil, mar te to moti?
(*Jo objame.*)

IRMA: Te to moti?
Ne, to pa me ne moti.
AHRIMAN: Ne?
IRMA (*se mu smeje izvija*): Ne, ne.

SOBA PRI ORMASTU

V sobi Varja in Ormast

VARJA: Danes je zadnji dan. Poteklo je
dva mesca — Kaj boš storil?

ORMAST: Živel bom.
Odkar sem srečal tebe, svet ni več
tak, kot je bil. Nenadoma je v njem
to, kar sem prej pogrešal, in naj bo
konec sveta že jutri; če bi ne,
odkar stoji, rodil nič drugega
kot najino ljubezen, Varja, ima
opravičilo zase. Ne, svet ni
nesmisel, če pa je, je le, dokler
ne vstopi vanj ljubezen —

VARJA: Ah, Ormast,
Ormast moj —

ORMAST: Varja —
(*Objem.*)

VARJA: Kaj so neki
vse tiste žalostne in nore omame
v primeri s to —

ORMAST: Ljubezen ni omama,
ljubezen je polet — ljubezen je
blažena prebujenost — ples globin,
vendar v višinah, kjer ne čutiš več
privlačnosti zemljé, čeravno je
od tam najbolj privlačna —

VARJA: Ah, Ormast,
ti si me urekel.

ORMAST (*v njenem objemu*): Kot si mene ti.

Če sem bil prej tak, kot bi bil zmašen
iz samih hipotez, tez —

VARJA (*se smeje*): In protez —

ORMAST: Res, in protez, saj sem bil invalid,
pa kakšen! — Če sem bil, kar sem pač bil,
z eno besedo grd konglomerat
brezumne logike in logične
brezumnosti, sem zdaj — Kaj sem zdaj?

VARJA: Ogenj,

ki me požira kot suhljad. Ne slišiš,
kako vsa prasketam —
Ampak Ormast —

ORMAST: Kaj je?

VARJA: Nekdo je zunaj.

Oni so. Seveda — oni. Ah, bojim se zate.
Skrij se.

ORMAST: Zakaj?

VARJA: Saj veš, zakaj —

(*Vstopijo Lari, Tornado in Raul.*)

ORMAST: Vi? Kaj počnete tu?

LARI: Prišli smo pač.

VARJA: Zakaj?

LARI: Sta pozabila, da se danes
izteče rok?

ORMAST: Jaz ne priznavam več
nobenih rokov.

LARI: Slišite?

ORMAST: Najmanj

pa takšne, kot so vaši.

LARI: Kdor je vstopil

v šolo noči, prijatelj, je ne more
več zapustiti.

TORNADO: In ti, kot vemò,

si vstopil vanjo —

ORMAST: In iz nje izstopil.

Še kaj? Če ne, adijo. Nimam časa.

TORNADO: In kaj počneš.

ORMAST: Jaz? Ljubim.

LARI: Koga?

TORNADO: Sam sebe?

ORMAST: In življenje.

(*Se oklene Varje.*)

- TORNADO: Pa ti, Varja,
mar tudi ti ljubiš življenje?
- VARJA: Tudi.
- LARI: In pa Ormasta.
- VARJA: Kaj pa je Ormast
drugega kot življenje?
- RAUL: Kandidat
smrti —
- ORMAST: Ubiti se? Ne, to so blodnje.
Kako neskončno dolgo se je mučil
kaos, da je iz sebe ustvaril kozmos,
in kozmos, da je ustvaril eno samo
oko, ki gleda vanj in eno samo
uho, ki sliši — in kako neskončno
dolgo, da je ustvaril na podlagi
njunih zaznav le eno samo majhno
misel o svetu.
- VARJA: Ubiti se, pomeni
ubiti delo, ki je trajalo
nič manj kot celo večnost.
- ORMAST: Vsaka smrt,
kakršnakoli, je poraz življenja,
samouničenje pa je sramotna
izdaja nad razumom.
- RAUL: Ha, izdaja!
Življenje je sestavljeno iz hotenj,
duh pa jim mora streči.
- ORMAST: In prav zato
se je razvil v to, kar je —
- RAUL: No, kaj?
- ORMAST: Zavest vesolja. — In ker so hotenja
človeštva brez mejá, jih tudi duh
ne sme poznati. Duh brez mej pa je
svoboda — Potemtakem nas življenje,
čeravno je sestavljeno iz hotenj,
ne zaslužnjuje, kot trdite vi,
pač pa osvobaja, ker ne dá, da bi
naš duh počival in zaspal — tako
kakor je vaš.
- LARI: Ti pridigaš, Ormast,
da bi se izmotal.
- RAUL (*po kratki pavzi*): Hm, morda pa ima
naš Ormast prav —
- TORNADO: Prav? Misliš resno, Raul?
- RAUL: Resno. Že nekaj časa se mi zdi,
da je to, kar počenjamo, še bolj

nesmiselno, kot je življenje samo —
če je zares nesmiselno — Ormast
me je prepričal, da ni —

TORNADO: Bravo, Raul!

Naš mentor, ta te bo zelo vesel.

RAUL: Vesel ali pa ne —

TORNADO: Poslušaj, Raul.

RAUL (*mu skrivaj pomežikne*).

Ne bom poslušal. Meni je dovolj
vse te morbidnosti. Teh oslarij.
Kar pójta k Ahrimanu in povejta,
da se jaz ne grem več — Dovolj te igre.
Jutri se vpišem v veslaški klub —
ali pa med košarkarje — pač nekam,
kar je čim dalj od tega Ahrimana
in pa njegovega pogrebnege
zavoda — Zginita odtod —

TORNADO (*ki je medtem nekaj zašepetal Lariju na uho*).

Prav, Raul,

ampak nikar ne misli, da smo s tem
opravili —

RAUL: Ne, nismo. Zdaj se bo
še začelo.

TORNADO: Kaj pa?

RAUL: Boš že videl.

(Lari in Tornado odideta.)

VARJA: Sijajno, Raul — Hvala ti. Greš z nama?

RAUL: Kam?

VARJA: Kamorkoli, da se bomo skupaj
smejali — ves dan —

RAUL: Ves dan! Bravo, Varja.

Sicer pa se lahko že zdaj — kar tu!

Ha — ha!

(Vsi trije se začno smejati.)

VARJA: Nehajta, nehajta! Dovolj, dovolj!

(Smeh, medtem ko se objemajo — do onemoglosti.)